

Thematische aantekening

Somalië: veiligheid en conflicten in het zuiden

De afdeling landeninformatie van de administratie Buitenlandse zaken (Landinfo) zal als vakkundige, onafhankelijke eenheid informatie verzamelen en analyseren over maatschappelijke situaties en mensenrechten in landen waaraan Utlendingsdirektoratet (Administratie van buitenlanders), Utlendingsnemnda (Commissie voor buitenlanders) en Arbeids- og inkluderingsdepartementet (Ministerie van Arbeid en Integratie) steeds behoefte hebben met het oog op het verzamelen van kennis voor het vervullen van hun opdrachten.

De rapporten en thematische aantekeningen zijn gebaseerd op openbare en niet-openbare bronnen. De informatie werd verzameld en behandeld volgens de standaardnormen van de bronkritiek. Bronnen worden niet bij naam genoemd, wanneer het om diverse redenen niet wenselijk is dat ze worden openbaar gemaakt.

De inlichtingen die in de rapporten en thematische aantekeningen voorkomen kunnen niet worden beschouwd als een bewijs van een bepaalde visie op de praktijk bij de behandeling van aanvragen in de administratie van buitenlanders. De rapporten en thematische aantekeningen van “Landinfo” zijn ook geen weerspiegeling van de houding van de Noorse overheid tegenover de situaties en de landen waarover de rapporten gaan.

© Landinfo 2011

Voor het materiaal in deze publicatie gelden de wetsbepalingen inzake intellectuele eigendom. Zonder bijzondere overeenkomst met Landinfo is elke publicatie of terbeschikkingstelling van een exemplaar slechts toegelaten, in de mate de wet dit toelaat.

Voor vragen in verband met de rapporten van Landinfo kunt u zich richten tot:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A
Postboks 8108 Dep N-0032 Oslo
Tel: 23 30 94 70
Fax: 23 30 90 00
E-mail: mail@landinfo.no
www.landinfo.no

SUMMARY

The general security situation in Somalia remains volatile. The Transitional Federal Government still has limited control. Even though al-Shabaab withdrew from most of Mogadishu early August 2011, they are still in control of large parts of south and central Somalia. Since February 2011, TFG forces and their allies appear to be making headway and winning territories. However, while the TFG and the AMISOM forces may be able to hold a portion of seized territory, they lack the immediate means to rebuild infrastructure and provide governance.

While the Somali people continue to face mainly localized conflict, the humanitarian situation is catastrophic, according to the UN. 1.4 million Somalis are internally displaced, and about 3,7 million are in need of humanitarian assistance. Several international aid organisations were banned by al-Shabaab until a spokesman in June declared that they would be allowed to operate in areas controlled by al-Shabaab, but this statement was later withdrawn.

The UN has declared famine in the Lower Shebelle region, the Afgoye corridor, Bakool region, and Balaad and Adaale districts in the Middle Shabelle region. Famine has also been declared within the IDP community in Mogadishu.

CONTENTS

1. Inleiding	5
2. De algemene situatie op het vlak veiligheid en de politieke situatie	5
2.1 De politieke situatie	7
2.2 De humanitaire situatie	7
3. Geweld tegenover burgers en rapporten over inbreuken op mensenrechten	10
4. Bevoegdheid	11
4.1 Politie en ordehandhaving	12
5. Bewegingsvrijheid	14
6. Waar krijgen internationale organisaties toegang?	15
7. De situatie in Mogadishu	16
7.1 Burgerlijke verliezen en de veiligheid in Mogadishu	16
8. De situatie in Zuid-Somalië buiten Mogadishu	18
8.1 Galgaduud en mudug	20
8.1.1 De regionale staat Galmudug	20
8.1.2 Himaan & Heeb	21
8.2 Hiraan	21
8.3 Bay og Bakool	21
8.4 Midden Shabelle	21
8.5 Neder-Shebelle, inclusief de Afgoye-corridor	21
8.6 De Gedo en Juba regio's	22
9. Kaart	23
10. Referenties	24
10.1 Schriftelijke bronnen	24
10.2 Mondelinge bronnen	29

1. INLEIDING

Deze thematische aantekening spitst zich toe op de veiligheidssituatie in Zuid-Somalië, met nadruk op de situatie in Mogadishu. De situatie in Zuid-Somalië en vooral in de hoofdstad Mogadishu is echter niet stabiel en de machtsverhoudingen in de provincies, de districten en stadsdelen kunnen in de loop van een paar dagen veranderen. De informatie en de analyses in deze aantekening in verband met de controle van het gebied kunnen daarom na korte tijd niet langer meer actueel zijn. Het is bovendien moeilijk om een volledig, objectief beeld te krijgen van wat er zich in grote delen van Zuid-Somalië afspeelt. Internationale waarnemers hebben geen toegang tot die delen van het land die door Shabaab worden gecontroleerd en in andere gebieden bestaat er evenmin een brede en systematische rapportage van bijvoorbeeld krenkingen van mensenrechten (zie hoofdstuk 3).

Om een zo evenwichtig en representatief mogelijk beeld te kunnen ophangen van de actuele probleemstelling, is de info waarop de thematische aantekening zich steunt, afkomstig van verschillende bronnen. Enerzijds is de aantekening gebaseerd op openbaar toegankelijke informatie in de vorm van publicaties, gedrukte publicaties en publicaties op het internet, anderzijds interviews met vertegenwoordigers van de VN-organisaties, internationale organisaties, Somalische organisaties en bronnen in Nairobi in maart 2011. Het verzamelen van deze informatie werd uitgevoerd in samenwerking vertegenwoordigers van de Zweedse Migratiedienst, die een eigen rapport heeft gepubliceerd (Migrationsverket 2011).

Alle onze gesprekspartners werden ervan op de hoogte gebracht dat de inlichtingen zouden worden gepubliceerd. Landinfo kreeg hiertoe de toelating, maar de meeste bronnen wensten niet met naam en functie te worden geciteerd. Na overeenkomst, wordt hiernaar in een anonieme vorm gerefereerd. Om herkenning te vermijden, worden ze ook niet op de referentielijst opgenomen. Landinfo wil de attaché voor vreemdelingenzaken, Dag Petterson en de staf van de Noorse ambassade in Nairobi voor hun waardevolle hulp bedanken bij het vinden van goede gesprekspartners en voor de organisatie van het verblijf van Landinfo en vertegenwoordigers van de vertegenwoordigers van de Dienst Migratie.

2. DE ALGEMENE SITUATIE OP HET VLAK VEILIGHEID EN DE POLITIEKE SITUATIE

De onvoorspelbaarheid en een cyclisch conflict zijn factoren die gedurende jaren hun stempel op Zuid-Somalië hebben gedrukt en de politieke en militaire situatie is volgens goed ingelichte waarnemers, nog steeds bijzonder ingewikkeld (interviews in Nairobi, maart 2011). Grote delen van Zuid-Somalië worden nog steeds door al-

Shabaab gecontroleerd.¹ Het militaire offensief tegen Shabaab dat in februari 2011 werd ingeleid, was volgens een aantal internationale waarnemers goed gelukt, vooral in Mogadishu, waar het grootste deel van de troepen van Shabaab zijn weggetrokken. De situatie is evenwel onstabiel en de vraag is hoe vlug AMISOM² en TFG de gebieden die Shabaab heeft verlaten, kunnen veiligstellen – en niet enkel de administratieve leemte na hen vullen, maar ook aan de inwoners diensten verlenen. In verband met de vraag over de veiligheid in Zuid-Somalië, niet het minst in het licht van het militaire offensief, verklaarde een vertegenwoordiger van een internationale organisatie aan Landinfo in Nairobi in maart 2011 dat de meeste Somaliërs dit offensief heel anders hebben bekeken dan de internationale maatschappij. Dit standpunt werd door andere waarnemers gedeeld. Voor de meeste Somaliërs houdt het offensief (buiten Mogadishu) geen dramatische wijziging in, de mensen hebben gezien dat stellingen en steden vele keren voordien werden veroverd, verloren en heroverd. Maar wanneer AMISOM/TFG er in slaagt om een echte controle in Mogadishu uit te oefenen, kan dit de situatie in het voordeel van TFG veranderen.

Het militaire offensief werd door zowel Ethiopië als Kenia gecoördineerd en gesteund. De offensieven in Gedo en delen van het Jubadal hebben ertoe geleid dat de milities die met de TFG-geallieerd zijn, in deze provincie terrein hebben gewonnen.

Shabaab is verzwakt, maar terugtrekking uit Mogadishu, houdt niet in dat de beweging overwonnen is.

De militaire gevechten hebben in de eerste plaats hun weerslag gehad op de bevolking – zowel in delen van Mogadishu waar de gevechten plaatsvonden als in enkele andere strategisch belangrijke steden en dichtbevolkte gebieden. Buiten deze gebieden is de ernstige humanitaire situatie de voornaamste uitdaging voor de burgerbevolking. Deze beoordeling werd gedeeld door goed georiënteerde waarnemers en Somalië-kenners in Nairobi in maart 2011. De droogte die de hoorn van Afrika teistert heeft bovendien bijzonder hard in Somalië toegeslagen, en steeds meer mensen die het slachtoffer van droogte en honger zijn geworden, begeven zich naar Mogadishu en niet in het minst naar de overvolle vluchtelingenkampen in Nordoost-Kenia. Op 19 juli verklaarde de VN de hongersnood in Neder-Shabelle en delen van de Bakool-regio.³ In augustus werd in Balaad en in het Adaale-district in de midden Shabelle, in de Afgoye-corridor en onder de interne ontheemden in Mogadishu de hongersnood verklaard (FSNAU 2011d).

Niettegenstaande de verzwakking van Shabaab is TFG er niet in geslaagd om een militair overwicht buiten Mogadishu te krijgen. Het regeringsleger heeft nog steeds problemen met de ontbrekende coördinatie in de commando- en controlestructuur.

¹ Vrees is een belangrijke verklaring voor de controle die Shabaab in Zuid-Somalië kan uitoefenen. De groep controleert in belangrijke mate belangrijke knooppunten (access points) in Somalië.

² AMISOM is de vredesmacht van de Afrikaanse Unie en bestond in augustus 2011 uit ca. 9000 soldaten, in hoofdzaak uit Oeganda en Burundi. Volledig bemand dient de vredesmacht uit 12000 soldaten te bestaan (VN Security Council 2011).

³ Een situatie waarin de honger uitgebreid voorkomt, wordt als hongersnood gedefinieerd, wanneer 30 % van de kinderen aan acute ondervoeding lijden en meer dan 20 % van de bevolking een uitgesproken gemis aan voeding hebben en er gemiddeld vier of meer kinderen van de 10 000 per dag sterven.

Dit verhindert TFG om de militaire bovenhand te krijgen en het veroverde territorium te behouden.

Ook wanneer vrees en wantrouwen de houding van velen tot Shabaab bepalen, hebben ze een zekere aansluiting gekend onder minderheidsgroepen, o.a. bij de jareer-bevolking in Neder-Shabelle en bij kleinere clans, die via hun alliantie met Shabaab, de gelegenheid zien om invloed te krijgen, waarvan ze vroeger van verstoken waren. Lokale allianties en verdeel-en-heers technieken verzekeren dat Shabaab nog steeds de controle heeft in vele provincies en districten. Elke derde maand is er bijvoorbeeld een wissel in de administratie in de provincies die ze beheersen, de clan is van ondergeschikt belang en niemand zal lang genoeg een paalde functie bekleden om sterke banden met de lokale bevolking te knopen (interviews in Nairobi, maart 2010 en maart 2011). De vraag is of de droogte en de hongersnood die gebieden hebben getroffen, waar Shabaab de controle heeft, en waar hen toegang tot de meeste internationale organisaties wordt ontzegd, de steun ondergraaft, die ze genieten.

2.1 DE POLITIEKE SITUATIE

De politieke situatie werd bepaald door de interne machtsstrijd tussen president Sheikh Sharif Sheikh Ahmed en de woordvoerder van het parlement, Sharif Hassan Sheikh Adan. De tegenstellingen tussen deze twee hebben gedeeltelijk het werk van de overheden verlamd.⁴ De overheden worden overigens door de meeste waarnemers als incompetent, zwak en corrupt beschreven. Nadat men op 9 juni dit jaar de Kampala-overeenkomst had gesloten, moest de eerste minister Mohamed Abdullahi Mohamed aftreden en op 23 juni werd hij vervangen door de vice-eerste minister en minister van planning Abdiweli Mohamed Ali. Het aftreden van Mohamed bracht sterke reacties bij vele Somaliërs teweeg en er waren een aantal demonstraties in Mogadishu als steunbetuigingen (Gettleman 2011, Shabelle Media Network 2011b).

2.2 DE HUMANITAIRE SITUATIE

De politieke situatie en de veiligheid, alsook de situatie op humanitair vlak hangen in Somalië nauw samen, zoals trouwens in de meeste andere gebieden die met conflicten af te rekenen hebben. Humanitaire actoren krijgen geen toegang zonder een relatief aanvaardbare veiligheidsituatie en volgens de VN hebben bij benadering 3,7 miljoen Somaliërs behoefte aan humanitaire bijstand. Dit is een vermeerdering met 35 % (van 2,4 miljoen) in de loop van het laatste halfjaar. Tot nu toe, in 2011 zijn er veel meer op de vlucht gedreven wegens de droogte dan op grond van de conflictsituatie (OCHA 2011f). Het militaire offensief heeft evenwel aan de humanitaire organisaties een grotere handelingsruimte gegeven, zowel in Mogadishu als in Gedo. Zowel TFG en Shabaab hebben comités opgericht om de droogte weerwerk te bieden.

Mensen van het platteland, zowel nomaden die hun dieren hebben verloren als mensen met een vaste woonplaats, zijn naar de hoofdstad en naar andere steden getrokken om hulp te zoeken. De armste inwoners en de ontheemden worden gewoonlijk harder getroffen dan de plattelandsbevolking, want op het platteland kunnen velen ondanks alles toch nog hun eigen eten produceren. De droogte die in

⁴ Het conflict is een machtsstrijd die draait rond het ambt van president.

Zuid-Somalië heerst, heeft nu ook de landbouwgebieden getroffen en de VN heeft verklaard dat er hongersnood is in Neder Shabelle, delen van Bakool, delen van midden Shabelle, de Afgoye-corridor en onder de ontheemden in Mogadishu. In de steden moet men in rijen staan om eten te krijgen of moet men van aalmoezen leven en de clan tot welke men behoort is vaak van beslissend belang of men al dan niet werk krijgt. De TFG-administratie in Mogadishu wordt door de Hawiyeclan Abgal bestuurd, die in de stad de meerderheid heeft, maar ook de Hawiyeclans Murusade en Haber Gedir zijn vertegenwoordigd, samen met verschillende andere clans. Bij een clan horen en banden met de clan hebben, verschaft mogelijkheden waarop bijvoorbeeld ontheemden niet kunnen rekenen. De meest behoeftigen kunnen aan de schoolgang van hun kinderen geen prioriteit verlenen en omdat water en elektriciteit ook geld kosten, zijn ze net zoals de ontheemden aangewezen op wat liefdadige organisatie aan scholen en andere bijstand in de aanbieding hebben. Op de vraag over de levensomstandigheden voor ontheemden van bijvoorbeeld Mogadishu die hun toevlucht in de traditionele clangebieden zoeken, verklaarde een centrale internationale bron in een ontmoeting met Landinfo in Nairobi in maart 2009 dat de hulpmiddelen in de meeste lokale gemeenschappen tot de pijngrens waren gereduceerd. De clanleden (de diya-groep) wou evenwel in de mate van het mogelijke de weinig middelen die ze hadden delen.

Maar ook hier zijn er variaties. In maart 2011 maakten enkele waarnemers erop attent dat mensen die niet langer contacten met hun familie en het lokale milieu onderhielden, het risico liepen om bij hun terugreis naar huis geen steun te vinden.

Ontheemden zonder clanbasis in het gebied waar ze zich ophouden, zijn verstoken van een sociaal vangnet dat de clanverankering in een lokaal milieu biedt en verkeren daarom in een moeilijker situatie. Deze vaststelling werd zowel door Somalische bronnen als internationale bronnen in gesprekken met Landinfo, het laatst in maart 2011 bevestigd.

De voedselprijzen zijn hoog, de koopkracht in de hoofdstad is met ca. 34 % in één jaar verminderd en de prijs van het graan en van geïmporteerde waren is het laatste halfjaar aanzienlijk gestegen (FSNAU 2011a, 2011b, 2011c). De prijsverhogingen volgen in het kielzog van periodes met een intensiever conflict en de belastingen die men heft bij wegversperringen dragen ook tot de hogere prijzen bij (HRW 2011). De toegang tot zuiver drinkwater is nog steeds een belangrijk probleem en het ondervoedingsniveau, vooral bij de ontheemden die naar Mogadishu zijn gekomen, is zeer hoog.

De koersval van de Somalische shilling in 2007 had dramatische gevolgen voor de levensomstandigheden van de bevolking – de waarde van de valuta daalde op minder dan één jaar tijd met meer dan 140 %. De koers schijnt zich gestabiliseerd te hebben.⁵

Vele Somaliërs zijn afhankelijk van de maandelijkse geldoverschrijvingen van familieleden uit het buitenland om de eindjes aan elkaar te knopen (interviews in

⁵ Er is evenwel een voorzichtige stijging geweest en de koers tegenover de dollar is sinds mei 2010 relatief stabiel geweest. Vanaf oktober 2008 steeg de waarde van de shilling met 3 % van 35 225 SoSh per dollar tot 34 067 SoSh per dollar in december 2008. Van december 2008 tot februari 2009 steeg de waarde nog tot ca. 28 000 SoSh per dollar, en in mei 2011 was er een daling tot ca. 32 000 (FSNAU 2011c). Er zijn bepaalde regionale variaties en de opgegeven koers is die van Mogadishu

Nairobi, maart 2009 en maart 2011). De internationale financiële crisis liet ook hier haar sporen achter en in 2009 ging men er vanuit dat de overschrijvingen met 25 % waren afgenomen (internationale bron in Nairobi, e-mail 5 juni 2009).

Het dagelijkse leven is voor de meeste mensen een complex gegeven. Schattingen tonen aan dat 80 % van de volwassen bevolking over mobiele telefoons beschikt. De elektriciteitsvoorziening functioneert in de steden (voor hen die kunnen betalen), en het zakenleven is gedeeltelijk bloeiend. 23 % van de inwoners van Mogadishu zitten dagelijks op het internet. Radiostations zenden lokaal op de FM-band, zo heeft o.a. het radiostation van TFG, Radio Mogadishu, 18 uur zendtijd per etmaal. De mensen luisteren naar de radio, ook wanneer Shabaab bedreigingen heeft geuit, vele radiostations heeft gesloten of beperkingen heeft opgelegd op de uitbating van de radiostations (NUSOJ 2011, Abdi 2010, VOA 2010 en op het afnemen van interviews in Nairobi, 18 maart 2010).

Op de vraag wat typisch is voor de situatie in Zuid-Somalië, vergeleken met andere gebieden of landen die door een conflict zijn getroffen, zoals bijvoorbeeld Afghanistan, verklaarde een vertegenwoordiger van een internationale organisatie in een ontmoeting met Landinfo in maart 2009 dat Somalië verschilt van andere conflictgebieden doordat de crisis er bijna tien jaar heeft aangehouden. Het land heeft in die periode geen centrale, functionerende overheden gehad en de steeds terugkerende lokale conflicten hebben de heropbouw en de ontwikkeling verhinderd. De aanhoudende moeilijke veiligheidssituatie beperkt de handelingsruimte van de internationale hulporganisaties. Deze bron vat de situatie in Somalië samen als “uniek, complex en van lange duur”, en de speciale gezant van de VN voor mensenrechten, beschrijft het engagement van de internationale gemeenschap om in Somalië oplossingen te vinden, als eerste hulp in tegenstelling tot andere conflictgebieden waar de inzet veel omvattender is en duurzaam (UNHRC 2010, p. 26). De droogte die alweer de Hoorn heeft getroffen, maakt de situatie erger.

Het aantal burgers dat wegens het conflict is verdreven, varieert. Dit geldt vooral vooral voor het aantal mensen dat in de zgn. Afgoye-corridor verblijft. Volgens de VN zijn er in het totaal meer dan 1,4 miljoen ontheemden in geheel Somalië.

Volgens UNHCR (2011a) waren er in juni 2011 ca. 423 000 Somalische vluchtelingen in Kenia, ca. 350 000 hiervan wonen in de vluchtelingenkampen in Dadaab (dat enkel voor 90 000 mensen is voorzien). De droogte drijft steeds meer mensen op de vlucht. Sinds januari 2011 zijn meer dan 70 000 mensen in Kenia aangekomen, en dagelijks komen nu 1300 vluchtelingen in de Keniaanse kampen in het noordoosten van het land aan, terwijl dagelijks 1700 mensen de grens met Ethiopië passeren. In Ethiopië waren er in juni ca. 103 000 en in Jemen ca. 187 000 Somalische vluchtelingen. De onrust van de laatste maanden in Jemen hebben ertoe geleid dat een aantal Somaliërs naar Somalië zijn teruggekeerd.

3. GEWELD TEGENOVER BURGERS EN RAPPORTEN OVER INBREUKEN OP MENSENRECHTEN

Niettegenstaande de toegang tot informatie en de bewaking van de mensenrechtensituatie in Somalië is veranderd en de laatste jaren in positieve richting is geëvolueerd, is de afwezigheid van internationale waarnemers met hoofdverantwoordelijkheid voor systematische bewaking van inbreuken op de mensenrechten nog steeds een probleem. Dit werd onderstreept door o.a. de door de V.N. benoemde expert voor mensenrechten in Somalië (UNHRC 2009, p. 11):

Monitoring the human rights situation in south and central Somalia remains very difficult because of the serious constraints to gathering information owing to security conditions. The independent expert was himself unable to visit the region. Nevertheless, major human rights concerns have been documented and the independent expert remains deeply concerned at the deterioration of the situation.

De lokale mensenrechtenorganisaties hebben de laatste jaren geen gedetailleerde rapporten op het internet gepubliceerd, uit vrees voor hun veiligheid. De mensenrechtenorganisatie Elman, met basis in Mogadishu, publiceert bijvoorbeeld algemene rapporten en verwijzingen naar Somalische nieuwsmeldingen op hun website.⁶ TFG heeft ook mensenrechten-waarnemers in hun activiteiten gehinderd (HRW 2011, p. 9). Landinfo heeft de vraag in verband met de objectiviteit en informatiebemiddeling van lokale organisaties herhaalde malen met Somalische bronnen in Nairobi besproken, het laatst in maart 2011. Iedereen wijst erop dat mensenrechtengroepen en andere vrijwillige organisaties in hoge mate de Somalische maatschappij weerspiegelen, waarin loyaliteit tegenover de clan een belangrijke rol speelt. Negatieve houdingen en ontbrekend begrip voor de minderheidsgroepen en hun situatie – ook in gebieden waar ze een groot deel van de lokale maatschappij uitmaken – kunnen er daarom toe bijdragen dat geweld tegenover deze groepen slechts weinig aandacht krijgt van de maatschappij in haar geheel en onder de aandacht van buitenlandse waarnemers wordt gebracht.

Een ander belangrijk punt is dat de informatie-en nieuwsbemiddeling politiek gekleurd is. De concurrentie onder de VZW's om middelen van internationale donatoren, is ook een factor die de beschrijving van de situatie kan beïnvloeden. Volgens een internationale waarnemer met journalistieke achtergrond gaan de rapporten voor de buitenwereld vaak uit van één standpunt en in gebieden waar Shabaab de controle heeft, kunnen journalisten bang zijn om te rapporteren omdat Somalië zo'n transparante maatschappij is. (interview in Nairobi, 18 maart 2010, interviews in Nairobi in maart 2011). De Somalische journalistenvereniging maakt er ook op attent dat er vele gebieden zijn in het zuiden waar de journalisten niet wagen te reizen (NUSOJ 2011). Men kan overigens vraagtekens stellen bij het aantal van de bronnen. Het is vaak niet duidelijk of er één en dezelfde bron verantwoordelijk voor de informatie die wordt gegeven of dat er in feite verschillende bronnen zijn, die onafhankelijk van elkaar nieuws doorgeven. Het is daarom nog steeds moeilijk om een volledig, objectief beeld te krijgen van wat er in Zuid-Somalië gebeurt en vooral van de gebieden waar Shabaab de controle heeft.

⁶ Het internetadres van Elman is <http://www.elmanpeace.org>.

Op de vraag hoe uitgebreid het geweld tegen de burgerbevolking was, waren de gesprekspartners van Landinfo in Nairobi, het laatst in maart, van mening dat doodslag voorkwam, maar dat dit in vergelijking met vroeger, sporadische was geworden. Er waren minder sluipmoorden op politieke personen en bronnen/hulpverleners en ook minder kidnappings dan vorig jaar gemeld. De vermindering kan te wijten zijn aan wijzigingen in de tactiek, maar kan ook een resultaat zijn van het feit dat de mensen voorzichtiger zijn geworden. Geen van de bronnen konden echter de omvang concreet in cijfers gieten, maar de meeste Somalische en internationale contactpersonen die Landinfo de laatste jaren heeft ontmoet, zijn van mening dat de gebeurtenissen van enig belang, doorgaans worden gemeld aan de het internationale milieu dat de ontwikkeling in Somalië volgt.

Burgers worden gedood en gekwetst omdat ze in het kruisvuur van verschillende strijdende partijen geraken. Willekeurige gevangenneming en pesterijen van burgers in gebieden die door de overheden worden gecontroleerd, komen voor, maar de omvang ervan is veelmeer beperkt dan in 2007-2008. Evenwel zijn geen van de leden van de diverse politiemachten en de veiligheidstroepen die in 2007-2008 burgers hebben gearresteerd, gepest en mishandeld, voor hun daden ter verantwoording geroepen en ze zijn nog steeds in dienst (interview met een Somalische contactpersoon in Nairobi, 26 maart 2009).

Zowel internationale als Somalische contactpersonen wijzen erop dat de criminaliteit gedaald is in de gebieden die door Shabaab worden gecontroleerd. Deze groepen kennen weinig aansluiting bij de bevolking, maar strenge straffen scheppen vrees en werken afschrikkend. Shabaab beschikt bovendien over een efficiënt bewakings-en inlichtingensysteem en de gevolgen van spionage en samenwerking met tegenstanders van Shabaab kunnen fataal zijn (interview met Somalische contactpersoon in Nairobi, 26 maart 2009; interviews met verschillende Somalische en internationale contactpersonen in Nairobi, maart 2010 en maart 2011; Garowe Online 2010).

De meerderheid van de pas gearriveerde mannelijke Somalische vluchtelingen waarmee Landinfo in maart 2010 in de Dadaab-kampen praatte, vertelden dat de belangrijkste oorzaak waarom ze hun thuisland hadden verlaten, de vrees was voor de druk die Shabaab uitoefende om ze te rekruteren. Velen zeiden bovendien

dat ze de oorlog moe waren en gezondheidszorgen nodig hadden, zowel voor hun zelf als de familieleden in hun gezelschap. Voor de vrouwen waren de beperkingen die Shabaab hen oplegde voor de manier waarop ze zich moesten kleden, een belangrijke reden. Bijna allen kende familieleden of burens die in de laatste jaren wegens het conflict waren gedood. De meerderheid van hen die de laatste maanden waren aangekomen, werden door de humanitaire crisis getroffen die zich vooral in Neder Shabelle en in delen van Bay voordeed.

4. BEVOEGHEID

De hoge commissaris voor mensenrechten van de VN zei in augustus 2008 (OHCHR 2008, p. 8):

The TFIs [Transitional Federal Institutions], which suffer from a severe lack of capacity and also often from internal political tensions, have so far failed to promote law and order. The administration of justice system is practically non-functional, and elders are presently de facto in charge of justice by applying traditional practices, including compensation, mostly for less serious offences, as they will have no influence on ensuring accountability for serious crimes. In this sense there is an absolute culture of impunity.

Deze situatie is slecht in geringe mate gewijzigd en slechte coördinatie, gebrek aan vertrouwen en slechte communicatie scheppen problemen.⁷ Verschillende regeringscrisissen en benoemingen wisselen elkaar de laatste jaren af (Horseed Media 2010).

Een analyse van de veiligheidssector in Somalië die in 2009 werd uitgevoerd, toont aan dat er grote zwakheden op alle niveaus in de juridische-en veiligheidssector voorkomen en de overheden zijn er ook niet in geslaagd om basisdiensten voor de bevolking te creëren en te leveren. Het belastingstelsel fungeert bijna niet, de regeringsadministratie heeft nauwelijks een budget en de meeste ambtenaren krijgen ook geen loon. Grote delen van de infrastructuur die noodzakelijk is opdat de staatsinstellingen zouden functioneren, zijn ofwel niet-bestaande of zeer rudimentair. (UNPOS 2010).⁸ De ontwikkelingsbijstand wordt hoofdzakelijk door hulporganisaties beheerd en sociale diensten worden door lokale organisaties zonder winst georganiseerd, die economisch vanuit de Somalische diaspora worden gesteund en door moslim liefdadigheidsorganisaties die instaan voor het scholenaanbod en de gezondheidszorg.

De pogingen om een professioneel Somalisch leger op te richten en te ontwikkelen verlopen langzaam (Hourel 2011). Verschillende waarnemers en vertegenwoordigers van divers internationale organisaties die Landinfo de laatste jaren in Nairobi heeft ontmoet, wijzen erop dat falende coördinatie van de strijdkrachten geen slagkrachtig leger opleveren. Dit wordt duidelijk aangetoond door het ontbrekend vermogen van de overheden om hun positie in de veroverde gebieden te behouden en te bevestigen. Bovendien zijn er een aantal onafhankelijke militieleden die loyaal zijn tegenover de overgangsoverheden, maar niet onder controle van de overheden staan.⁹

4.1 POLITIE EN ORDEHANDHAVING

Het ontwikkelingsprogramma van de VN, UNDP, is o. betrokken bij het werk met het zgn. ROLS-programma,¹⁰ dat heeft ingestaan voor de vorming van rechters voor het

⁷ TFG is samengesteld uit politici, krijgsheren, die uit de diaspora zijn teruggekeerd en vertegenwoordigers van de burgers. In 2009 vormden ze een coalitie met politici, islamisten, diaspora en vertegenwoordigers van de burgerbevolking die tot ARS hoorden (Alliance for the Re-liberation of Somalia).

⁸ In 2009 waren er slechts 18 ambtenaren die van de internationale gemeenschap in elk van de ministeries een loon ontvingen (interview met een internationale organisatie in Nairobi, 23 maart 2009).

⁹ Na afspraak met Ahl al-Sunna wal-Jama'a in juni 2009 neemt men aan dat er zich nog ca. 3000 soldaten van deze gewapende groep in Mogadishu bevinden om TFG te steunen.

¹⁰ Rule of Law and Security Programme (ROLS) werd in 2002 opgericht in samenwerking met verschillende VN-organisaties, donorlanden en Somalische overheden. De doelstellingen van het programma bestaan erin om het rechtssysteem te herstellen en te verstevigen, een professionele politie op te richten, het respect voor mensenrechten te versterken, de overheden in hun werk met de demobilisatie en het ontwapenen van milities te

Hoogste gerechtshof en heeft bijgedragen tot de oprichting van verschillende regionale rechtbanken. Door dit programma wordt er ook gratis juridische bijstand via lokale NGO's en rechtshulporganisaties verleend. Deze projecten werken overigens ook samen met de traditionele conflictoplossers in de lokale gemeenschappen. In april 2011 introduceerde UNDP het eerste opleidingsprogramma van een jaarreeks voor rechters, openbare aanklagers en ander justitiepersoneel in Mogadishu (UNDP Somalia, zonder datum). De ervaring met vroegere initiatieven is van gemengde aard. De rechters zijn bang en komen niet naar het werk, het is bovendien moeilijk om voor bewaking te zorgen bij de rechtspraak en de activiteiten in de rechtbanken. Het project met juridische assistentie/hulp van advocaten in Noord-Somalië was een succes, volgens UNDP (interview in Nairobi, juni 2008) zijn er ook enkele positieve tekenen in het zuiden. De zwakheden in de juridische sector zijn evenwel groot.¹¹ Een analyse van de veiligheidssector van 2009 toonde aan de rechters in de hoogste rechtbank niet waren benoemd en het ambt van het openbaar ministerie staat open.¹² Deze situatie is nog steeds ongewijzigd. De handhaving van orde en recht in Mogadishu gebeurt door de politie, milities en buurtgroepen.¹³ Traditionele patrouilles hebben maar sporadisch plaats, onderzoeken van de plaats van de misdaad en analyse van bewijsmateriaal in strafzaken zijn zo goed als onbestaand. Rapportering en registratie van meldingen gebeurt op een ad hoc-basis en gestandaardiseerde schema's bestaan niet. Inbeschuldigingstelling van niet terror-gerelateerde zaken gebeurt zeer zelden. Na druk en bedreigingen van de clan van de gevangene, worden gevangenen soms in vrijheid gesteld.

De meerderheid van de zo wat 5000 politieagenten is in en rond Mogadishu gestationeerd (de getallen variëren, o.a. omdat een aantal het opgeeft), maar zoals verschillende van de gesprekspartners van Landinfo in Nairobi in maart 2010 zeiden: "Iedereen wil ze opleiden, maar niemand wil hen een loon uitbetalen". Lonen die maanden niet werden uitbetaald, verzwakken de loyaliteit en de wil om zich in te zetten en naar Shabaab over te lopen, waren niet ongewoon.

Op de vraag of de bevolking strafbare feiten aanmeldt, antwoordden in maart 2010 verschillende internationale waarnemers in Nairobi dat de meeste mensen zich tot hun clan wenden of tot de sharia-rechtbanken, niet tot de politie (interviews 18 maart 2010). Het vertrouwen in de politie en het leger is niet groot – hoe kan men vertrouwen hebben in de huidige politie die de milities van gisteren waren?

steunen, de bevolking bewust te maken over de behoefte aan controle van het kleine handwapens en de nationale activiteiten i.v.m. het opruimen van mijnen te versterken.. De zgn. Police Advisory Committees (PAC) spelen een positieve rol. Deze comités werden opgericht om te verzekeren dat de inwoners van de Benadir-regio volgens de internationale mensenrechtenstandaard werden behandeld. Zij rapporteren maandelijks over de situatie en in de loop van de periode september 2007 tot april 2008 werden 12 politiebureaus, de centrale gevangenis en het centrum voor voorlopige hechtenis van CID in Mogadishu regelmatig bezocht. In de periode juni-december 2007 werden 1800 van de 5000-6600 personen die in de zestien politiebureaus in Mogadishu in hechtenis zaten, in vrijheid gesteld. In april 2008 zaten er 1378 personen in deze plaatsen voor voorlopige hechtenis. Hiervan waren er 162 vrouwen en 65 minderjarigen. Veel van deze minderjarigen waren opgesloten op vraag van de ouders.

¹¹ Acht districtsrechtbanken waren in november 2009 werkzaam in de stadsdelen die TFG toen controleerde en circa 24 rechters waarvan de helft advocaten, behandelen burgerlijke zaken en minder ernstige strafzaken

¹² Het rapport (dat niet gepubliceerd is) is een samenwerkingsproject tussen VN, de V.S, Somalische overheden AU en EU. De Algemeen secretaris van de VN verwijst hier ook naar in een publicatie van zijn regelmatige rapportering aan de Veiligheidsraad, zie UN Security Council 2010,p. 12.

¹³ Deze niet-formele politiegroepen horen bij zakenmensen, sharia-rechtbanken en andere.

Bovendien hebben noch de politie noch AMISOM personen kunnen helpen die bescherming nodig hadden na bedreigingen of aanvallen van bijvoorbeeld Shabaab (interviews in Nairobi, maart 2010).

5. BEWEGINGSVRIJHEID

De bewegingsvrijheid in Zuid-Somalië is de laatste jaren verbeterd,¹⁴ en de belangrijkste indruk is dat de mensen relatief ongehinderd kunnen reizen, zowel in gebieden die door de overheid worden gecontroleerd als deze die onder de controle van andere groepen vallen, inclusief al-Shabaab (interviews in Nairobi in maart 2009, maart 2010 en maart 2011). Dit is ook het geval, wanneer zowel Shabaab als TFG een aantal controleposten hebben opgericht, hoofdzakelijk bij de voornaamste toegangswegen tot de steden, om tol op te eisen en om reizigers te controleren (interviews in Nairobi, maart 2011). Zo zijn er bijvoorbeeld verschillende wegversperringen op de wegstrook Mogadishu Marka. Volgens een internationale waarnemer waar Landinfo in maart 2011 in Mogadishu mee praatte, zijn sommige Shabaab-controleposten met kinderen niet ouder dan twaalf jaar bemand. In maart 2010 vertelde verschillende pas aangekomen Somalische vluchtelingen van de Dadaab-kampen in gesprekken met Landinfo dat ze geen overlast hadden geleden bij de vele wegversperringen die door Shabaab werden gecontroleerd in Neder-Juba. Verschillende van de gesprekspartners van Landinfo vertelden evenwel in maart 2011, dat er een zeker risico verbonden was met een reis naar het zuiden, maar de mensen reizen ondanks alles toch. De belangrijkste uitdagingen bestaan erin om eventuele frontlinies te passeren (zowel in als buiten Mogadishu), en niet het minst om zich in Shabaab-gebieden te begeven, waar nieuwkomers het risico lopen van spionage aangeklaagd te worden. Reizigers die het meest risico lopen in gebieden die door Shabaab worden gecontroleerd, zijn jonge mannen en in zekere mate, jonge vrouwen. Maar door het feit dat Shabaab cash nodig heeft, zijn mensen relatief veilig zolang ze bij de wegversperringen kunnen betalen. Vrouwen reizen meestal in het gezelschap van een mannelijk familielid of in groepen.

Het is nog steeds relatief eenvoudig om zich naar Kenia te begeven en via Kismayo naar zowel Kenia en Ethiopië wordt er heel wat gesmokkeld

De verwijdering van de wegversperringen heeft een positief effect op de criminaliteit gehad, omdat dit betekende dat er een einde kwam aan de verkrachtingen en overvallen, die vroeger vaak op deze plaatsen gebeurden. Een goed ingelichte contactpersoon wees er bij een ontmoeting met Landinfo in 2009 op, dat reizigers hoe dan ook de situatie op voorhand onderzoeken, zowel langs de reisweg als bij de bestemming, om conflicten te ontlopen en groepen, waarmee ze geen uitstaans hebben. Volgens Landinfo meent, is deze situatie onveranderd.

¹⁴ Terwijl er in de periode februari tot maart 2008 ongeveer 400 wegversperringen in Zuid-en Centraal Somalië voorkwamen, waren er slechts twee tussen Mogadishu en de Keniaanse grens in maart 2009. Het gedaalde aantal wegversperringen waren o.a. van invloed op de transportkosten die op de weg tussen Mogadishu-Baidoa in de Bay-regio op korte tijd met 60 % werden verminderd (interview in Nairobi, 24 maart 2009).

6. WAAR KRIJGEN INTERNATIONALE ORGANISATIES TOEGANG?

Internationale organisaties vormen sinds 2008 het doelwit van aanvallen en geweld en er zijn voor het ogenblik slechts weinig internationale vertegenwoordigers in Zuid-Somalië, zowel wegens het veiligheidsrisico als wegens het feit dat al-Shabaab de meeste internationale organisaties heeft uitgesloten (UN Security Council 2011; interviews in Nairobi, maart 2011). Net zoals de VN en de buitenlandse ambassades het doen, wordt er vanuit hoofdkantoren in Nairobi gewerkt, terwijl lokale werknemers de verantwoordelijkheid hebben voor het werk in Zuid-Somalië.¹⁵

De hulpverlening in Somalië houdt evenwel risico's in voor de lokale werknemers. In de periode van januari tot september 2008 werden 26 hulpverleners gedood. In 2009 werden er acht gedood en in 2010 vielen er drie doden (UNHRC 2010, Alertnet 2010). De oorzaak voor de vermindering van het aantal doden is blijkbaar van complexe aard. In de gebieden die door Shabaab worden gecontroleerd, hebben de hulporganisaties slecht een beperkte toegang gevonden. Het wereldvoedselprogramma (WFP) besloot in januari 2010 om de activiteiten in de gebieden die door Shabaab werden gecontroleerd op te schorten.¹⁶ Begin augustus 2010 werden de internationale hulporganisaties ADRA, World Vision en Diakonia door Shabaab uit hun gebieden gezet, omdat zoals Shabaab beweerde, ze missioneringsactiviteiten organiseerden (CNN 2010). Met deze drie organisaties die buiten de Shabaab-gebieden werden gezet, werd het aantal internationale hulporganisaties in Zuid-Somalië nog meer gereduceerd (MSF 2011). Op 6 juli 2011 verklaarde echter een woordvoerder van Shabaab dat zowel moslim als niet-moslim organisaties volledig toegang tot hun gebieden zouden krijgen, omdat de humanitaire situatie voor grote delen van de bevolking bijzonder ernstig is (Ahmed 2011). Op 22 juli ontkende echter de woordvoerder van Shabaab, Sheikh Ali Mohamoud Rage deze inlichtingen en verklaarde dat de internationale organisaties die eerder het verbod hadden gekregen om in hun gebied werkzaam te zijn, nog steeds ongewenst waren. Hij beweerde bovendien dat er geen hongersnood heerste in de gebieden waarvan sprake en dat de hulporganisaties er eerder toe bijdroegen om de mensen op de vlucht te jagen, in plaats van thuis te blijven en het land te bewerken (Shabelle Media Network 2011d, 2011e).

¹⁵ De VN verhuisde haar werkzaamheid reeds in 1993/94 naar Nairobi. De lokale werknemers in Somalië fungeren als schakels tot de lokale gemeenschappen, en om conflicten en aanklachten van favoritisme voor bepaalde clans te ontwijken, moeten de werknemers tot dezelfde clans behoren als de bevolking in het gebied waar het project plaatsvindt. De Algemeen secretaris van de VN, Ban Ki Moon heeft evenwel besloten dat de VN terug naar Somalië gaat. In de eerste plaats geldt dit voor Somaliland en Puntland, maar uiteindelijk ook naar Mogadishu.

¹⁶ De oorzaak van de terugtrekking van het voedselprogramma uit Zuid-Somalië waren de elf voorwaarden die Shabaab voor verdere WFP-bijdragen stelde. De voorwaarden waren in strijd met de principes voor humanitaire bijstand. De voorwaarden hielden in dat vrouwelijke werknemers die voor het WFP werkten, moesten worden opgezegd, er gold een verbod om voedingswaren van andere producenten dan Somalische producenten te kopen en een verbod tegen het gebruik van het VN-embleem.

7. DE SITUATIE IN MOGADISHU

De gevechten tussen Shabaab en Amisom/TFG in februari en maart 2011 waren de ergste sinds lang, volgens internationale waarnemers en Somalische contactpersonen (interviews in Nairobi in maart 2011). De confrontaties tussen Shabaab en AMISOM/TFG gingen verder tijdens de lente en de zomer en na harde gevechten in Hodan, Howlwadag, Wardhigley Daynile en delen van Noord-Mogadishu rapporteerden de Somalische media op 6 augustus dat Shabaab haar strijdmachten uit Mogadishu had teruggetrokken (Shabelle Media Network 2011f). Volgens AMISOM heeft Shabaab zich uit 90-95 % van de stad teruggetrokken, maar het komt in het noorden van de stad nog steeds tot enkele confrontaties (OCHA 2011a, 2011b, Shabelle Media Network 2011i). Het valt nog af te wachten welke gevolgen de terugtrekking zal hebben voor de veiligheidssituatie in de stad. Shabaab heeft te kennen gegeven dat ze tot de tegenaanval willen gaan en op 12 augustus verklaarde de woordvoerder van Shabaab Ali Mohamoud Rage aan Shabelle Media Network dat de beweging nog steeds strijdmachten in Mogadishu heeft en dat ze de strijd tegen de overgangsoverheden en AMISOM zullen verderzetten (Shabelle Media Network 2011g).

AMISOM heeft duidelijke een pro-actieve rol gespeeld in de strijd om Mogadishu. De strijdkracht is offensief geweest, niet het minst met infanteristen (en zwaar geschut), en de verliezen zijn bijzonder zwaar geweest voor het Burundese contingent. Ook aan de andere zijde zijn de verliezen, voor zover man kan oordelen, hoog geweest, vermoedelijk een paar honderd.

In de loop van het laatste halfjaar hebben tienduizenden hun toevlucht gezocht tot de hoofdstad wegens de humanitaire crisis en de droogte die delen van Zuid-Somalië heeft getroffen. In de periode van januari tot midden augustus 2011 kwamen er meer dan 60 000 mensen naar Mogadishu. (UNHCR 2011b).

7.1 BURGERLIJKE VERLIEZEN EN DE VEILIGHEID IN MOGADISHU

Volgens een goed ingelichte internationale hulpverlener stierven gemiddeld tien personen elke week in de gevechten in Mogadishu in 2010 (interview in Nairobi, 16 maart 2010). Het offensief tegen Shabaab, dat in februari 2011 van start ging, kostte in Mogadishu in bepaalde perioden nog meer slachtoffers onder de burgerbevolking. De VN deelt mee dat 62 burgers werden gedood en 232 werden gewond in de loop van de eerste week van het offensief in de hoofdstad (UN Security Council 2011). Volgens WHO (2011a) hebben de ziekenhuizen tot nu toe in Mogadishu meer dan 5200 patiënten met verwondingen door wapens behandeld. Alleen al in de maand mei werden 1590 patiënten met verwondingen door wapens in de drie grootste ziekenhuizen van de stad behandeld. Bijna de helft van de 1590 gewonden waren kinderen onder vijf jaar.¹⁷

Een van de oorzaken dat het aantal doden met perioden relatief laag was, was toe te schrijven aan het feit dat de gevechten doorgingen in stadsgebieden waar burgers

¹⁷ De twee ziekenhuizen Medina en Keyseney die in TFG-gebieden liggen, worden met de hulp van het Internationale Rode Kruis gerund. Medina heeft officieel 85 bedden, maar in acute situaties kan het ziekenhuis 200-300 patiënten opnemen.

In de loop van 2010 werden in de twee ziekenhuizen 6000 patiënten behandeld.

niet meer verbleven. De heftige gevechten in de lente van 2011 hadden daarentegen rond de Bakara-markt plaats, die niet alleen de grootste markt van Mogadishu is, maar ook een belangrijk woongebied (WHO 2011b). De burgerbevolking werd door de gevechten daar en in de gevechtszones getroffen, omdat ze in het kruisvuur tussen de partijen terechtkwamen en omdat AMISOM antwoordde met gedeeltelijk willekeurig en niet-gerichte beschieting van veronderstelde Shabaab doelwitten.

Afgezien van de gevechten, was, volgens waarnemers, de veiligheid voor de burgerbevolking in Mogadishu, groter in de gebieden die door Shabaab werden gecontroleerd dan in gebieden waar TFG de controle had. Verschillende van de gesprekspartners van Landinfo in Nairobi, maakten er echter op attent dat controle een misleidend begrip kan zijn en dat invloedsfeer een betere uitdrukking was. De hogere cijfers van criminaliteit in de TFG-gebieden dan in de Shabaab-gebieden zijn o.a te wijten aan niet-gedisciplineerde soldaten die overvallen begaan, verkrachtingen van vrouwen van alle leeftijden en van alle clans en afpersing.¹⁸ Het is evenwel moeilijk om iets te zeggen over de omvang van dergelijke gewelddaden en of ze op systematische wijze gebeuren. Verschillende van de gesprekspartners van Landinfo beweerden dat dit het geval was, terwijl anderen een vraagteken zetten bij de gegevens van de bronnen. Volgens de beoordeling van Landinfo komen er ongetwijfeld gewelddaden voor, maar het is moeilijk om te geloven dat deze op uitgebreide en systematische wijze plaatsvinden.

Een groot deel van de Hawiye Habr Gedir-bevolking die vroeger invloed in Mogadishu had, verliet in 2007-2008 de stad en bevindt zich hoofdzakelijk in het Afgoyegebied.

Zoals reeds vermeld, was het met de veiligheid in de verschillende stadsdelen anders gesteld. In de stadsdelen die Shabaab controleerde, heerste er een relatief hoge graad van wettelijkheid en orde, maar op de activiteiten van mensenrechtenorganisaties en internationale hulporganisaties werd van dichtbij toegezien en men had daarom niet echt een volledig overzicht over de situatie van de bevolking. In 2009/2010 voerde een Brits instituut voor opinieonderzoek onder 1000 inwoners in 15 van de 16 stadsdelen van Mogadishu een onderzoek met een vragenlijst uit (Langer 2010).¹⁹ De meerderheid van de ondervraagden meldden dat de onzekerheid over de voedselvoorziening en het gebrek aan werk de grootste uitdagingen waren, gevolgd door het conflict en de ontbrekende veiligheid. De bevolking is oorlogsmoe, maar de steun voor TFG was relatief hoog. Tegelijkertijd hebben de interne conflicten tussen de regering en het parlement, en meer bepaald de president, de voorzitter van het parlement en de eerste minister, het vertrouwen in de regering en de politici verzwakt. De opiniepeiling toonde ook aan dat de steun voor de oppositie (al-Shabaab en andere groepen) niet groot was. Verschillende waarnemers hebben overigens de nadruk gelegd op het feit dat de economische situatie een sterke drijfkracht in het conflict vormde en de invloedrijke privé economische actoren in

¹⁸ Er werd ook beweerd dat vrouwen van minderheidsgroepen meer te maken kregen met dergelijke gewelddaden dan vrouwen uit gewone clans, maar het meest hebben vrouwen te lijden die interne ontheemden zijn, afgezien van de clan of de groep waartoe ze behoren.

¹⁹ Het onderzoek werd uitgevoerd na opdracht van een niet nader genoemde organisatie. Verschillende gesprekspartners van Landinfo in Nairobi refereerden in maart 2010 naar de meting.

Mogadishu niet noodzakelijk gediend zijn met bestuur en controle (Childress 2010, Warsameh 2010).

In de meeste stadsdelen is er elektriciteit voorhanden, voor degenen die kunnen betalen. De armsten, daaronder de ontheemden van de stad, kunnen van dergelijke aanbiedingen geen gebruik maken. Water moet worden gekocht en de prijs is 10 000-15 000 Somalische shilling (rond drie kronen) voor een waterkan van 20-30 liter (Warsameh 2010). Groepen, gebaseerd op clans bieden deze diensten aan en de clan staat haar eigen leden bij. De scholen zijn open, maar Shabaab bepaalt het leerprogramma in enkele van de gebieden die ze controleren.

Gedurende een aantal jaren is de Bakara-markt in het stadsdeel Hawl Wadaag het centrum geweest van de economische activiteit in Mogadishu en de laatste jaren een belangrijke bron voor inkomsten en handel voor Shabaab. Het gebied is daarom de plaats geweest van heftige strijdtoneel. (Shabelle Media Network 2011a). Maar dit is ook een groot woongebied, de gevechten gingen dus uit over degenen die er wonen, degenen die in het gebied hun werk hebben verloren. De overheden werken er nu aan om de markt te heropenen (Shabelle Media Network 2011h).

De stadsdelen Medina, Dharkenley, Hamar Weyne, Waaberi en Hamar Jabjab zijn in veel mindere graad door het conflict getroffen, maar zijn overbevolkt omdat de bevolking uit de andere stadsdelen er hun toevlucht hebben gezocht (interviews in Nairobi, maart 2010). In Medina heeft de Abgal-militie vaste voet gekregen en heeft er de controle. De veiligheidsituatie is er relatief goed. (interviews in Nairobi, maart 2011).

In maart 2010 beweerde een aantal waarnemers dat de situatie moeilijker was dan begin jaren 1990 – zowel voor de bevolking als voor degenen die de bevolking moeten bijstaan (interviews in Nairobi, maart 2010). Toen de eerste fase van de burgeroorlog voorbij was en de VN-strijdkrachten in 1993 tussenkwamen, waren de internationale organisaties in staat om hun taken te vervullen. De onvoorspelbaarheid was niet zo groot, ook wanneer de toenmalige krijgsheren onder de burgerbevolking heel wat leed veroorzaakten. Meer dan twintig jaar van conflicten en de afwezigheid van georganiseerde ontwikkeling hebben diepe sporen nagelaten in alle maatschappelijke gebieden. De armoede in Mogadishu is vandaag meer uitgebreid dan begin jaren 1990, het is daarom moeilijker geworden om andere noodlijdenden te helpen en degenen die geen familie buiten het land hebben, worden het zwaarste getroffen. De basis in de Somalische maatschappij, het clansysteem is ook verzwakt. Tegelijkertijd wijzen alle Somaliëkenners erop dat het clansysteem nog steeds een veiligheidsnet vormt voor Somaliërs in en buiten het land. Niettegenstaande grote uitdagingen toont de bevolking een groot vermogen om zich aan veranderende en moeilijke omstandigheden aan te passen (interviews in Nairobi, maart 2010). (Zie verder Landinfo 2011.)

8. DE SITUATIE IN ZUID-SOMALIË BUITEN MOGADISHU

De conflicten en de confrontaties tussen de overheden en de rebellen in Zuid-Somalië zijn niet even hevig en uitgebreid in alle gebieden, maar vooral aanwezig in

enkele kerngebieden en steden. Mogadishu is gedurende jaren de kern van het conflict geweest en andere strategische steden als Kismayo in Neder Juba, Beled Weyne in Hiraan en verschillende steden in Galgaduud hebben in de loop van de laatste jaren verschillende keren de controle gewisseld. De rebellen beschikken niet over voldoende strijdkrachten om als een regulier bezettingsleger op te treden, maar gaan knooppunten controleren en vormen allianties met de lokale clans en hun raden van dorpsoudsten.

Clanconflicten over water en graasgronden zijn evenmin niet ongevoel, maar na onderhandelingen tussen de partijen, komt het meestal tot een oplossing. Volgens een internationale waarnemer met langdurige ervaring uit dit deel van Somalië is de veiligheidssituatie in 80 % van Centraal-Somalië, dat wil zeggen in grote delen van Mudug en Galgaduud, relatief goed en op het niveau van de veiligheidssituatie in Puntland. De resterende 20 % zijn enclaves of vrijplaatsen voor Shabaab en andere groepen, waaronder piraten. De gebieden tussen Adaado en Haradere, en delen van de kuststrook in de regionale staat Himaan & Heeb (in Somalische spelling Ximaan & Xeeb, worden in het algemeen als de meest onstabiele gebieden in de regio beschouwd.

Volgens de internationale waarnemer fungeert het clansysteem goed in Centraal-Somalië (interview in Nairobi 31 maart 2011, e-mail 3 april 2011). Conflicten over water en graasland kunnen met behulp van de traditionele conflictmechanismen worden beslecht en clanoudsten zijn meestal in staat om een escalatie van de conflicten tussen clans te voorkomen. Conflicten tussen lokale clans maken het echter mogelijk dat radicale groepen invloed krijgen. Sommige sub-clans en minderheden staan het meest open voor deze invloed, omdat ze op die manier door de samenwerking met Shabaab, macht/status verwerven die ze vroeger niet hadden

Deze radicalisering is volgens de waarnemer, niet ideologisch bepaald, maar door de wens naar macht geïnspireerd.

De belangrijkste uitdaging voor de meeste inwoners van Zuid-Somalië is de dag van vandaag, naar alles te oordelen, van humanitaire aard. De droogte die in de hoorn van Afrika heerst, is de ergste in méér dan vijftig jaar. De moeilijke humanitaire situatie heeft ook te maken met de veiligheidssituatie. Het ontbreken van wederopbouw en ontwikkeling houdt in dat de gezondheidszorg erg beperkt is, vooral voor de plattelandsbevolking en men gaat er vanuit dat er één arts is per 25 000 inwoners.²⁰ Meer dan de helft van degenen die in de gezondheidszorg werken hebben geen opleiding. 15 % van de kinderen onder vijf jaar in Zuid- en Centraal-Somalië zijn ondervoed, vergeleken met 10 % in Somaliland en 14 % in Puntland. Overeenkomstig hoge cijfers zijn er ook onder de armen in de steden en de ontheemden (FSNAU 2010).

²⁰ Volgens de statistieken van het WHO waren er in 2006 in heel Somalië 300 artsen, d.w.z. 0,035 per 1000 inwoners (WHO zonder jaartal.). Ter vergelijking waren er 1806 dokters in Ethiopië in 2007, d.w.z. 0,02 per 1000 inwoners en met andere woorden een dekking die slechter is dan in Somalië, en 4506 artsen in Kenia, wat veel beter is (0,14 per 1000 inwoners in 2002). De grootste ziekenhuizen in Somalië zijn in Mogadishu, terwijl enkele delen van Zuid-Somalië geen dokters hebben of in heel beperkte mate. (WHO 2006).

8.1 GALGADUUD EN MUDUG

De provincies Galgaduud en Mudug zijn onder verschillende administraties, clans en militieën verdeeld. Het noordelijke deel van Mudug maakt deel uit van Puntland, terwijl delen van Zuid-Mudug en delen van Noord-Galgaduud horen bij de (zelf verklaarde) regionale staat Galmudug, met als zetel het zuidelijke deel van de stad Galkayo. De Daroodclan Majerteen is kwantitatief en politiek in Puntland dominerend. De Hawiyeclans Haber Gedir Saad, Suleiman en Ayr zijn centraal in Zuid-Mudug en delen van Noord-Galgaduud, en iets verder in het zuiden de Hawiyeclan Duduble en Murosade. Andere delen van Galgaduud maken deel uit van de regionale staat Himaan & Heeb. Het kustgebied in het Hobyo-district is omstreden en zowel de administraties van Galmudug en Himaan & de Heeb-administraties maken aanspraken op het gebied. De facto wordt deze kuststrook door piraten gecontroleerd of door piraten met nauwe banden met lokale overheden.

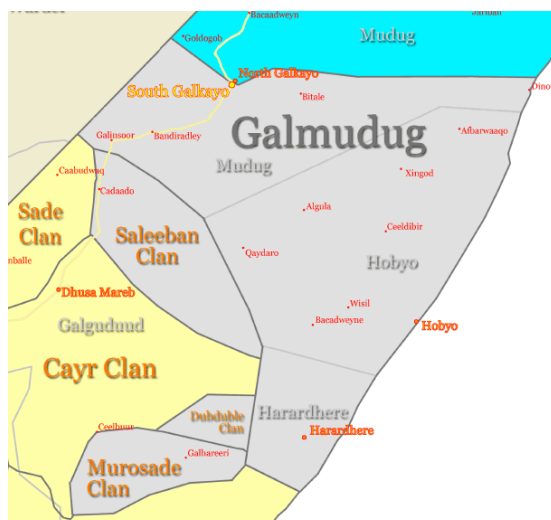
De stad Hobyo in Mudug wordt door groepen met clanbasis gecontroleerd. In het oude deel houdt Haber Gedir Saad zich op, die aanleunt bij de Galmudug-administratie en in het nieuwe van de stad heeft Haber Gedir Suleiman, die tegenover de Himaan & Heeb-administratie loyaal zijn, hun basis.

De gematigde soenni-moslim beweging Ahl al-Sunna wal-Jama'a controleert andere delen van Galgaduud na hevige gevechten met al-Shabaab in januari 2009. Ahl al-Sunna wal-Jama'a steunt de overgangsoverheden. Shabaab controleert het zuidelijke deel van Galgaduud. Zie overigens hoofdstuk 8.1.1 en 8.1.2.

In april 2011 werd het aantal ontheemden in de hele Galgaduud-regio op 149 000 geschat (UNHCR 2011c). In Mudug was dat getal 84 000.

8.1.1 De regionale staat Galmudug

De regionale staat Galmudug werd in 2006 opgericht en zoals de naam aangeeft bestaat deze uit de provincies Mudug en Galgaduud. De hoofdstad is het zuidelijk deel van de stad Galkayo.

Galmudug (Kaart afkomstig van Wikipedia 2011)

De Hawiyeclan Saad domineert door zijn aantal leden en Ahl al-Sunna wal-Jama'a (ASWJ) staat sterk in dit gebied.

De situatie in Galmudug/Mudug²¹ is complex, maar de veiligheidssituatie in grote delen van de regio is, zoals in de inleiding vermeld, relatief goed en op niveau met de veiligheidssituatie in Puntland.

8.1.2 Himaan & Heeb

De regionale staat Himaan & Heeb heeft zijn hoofdzetel in de stad Adaado, en werd opgericht door Mohamed Abdullahi Aden "Tiiceey" die hoort tot Reer Haji Suleiman; een subclan van Hawyie Haber Gedir Suleiman (Saleban), in 2008 (Bauer 2011). Zie verder op de kaart p. 23.

8.2 HIRAAN

De strategisch belangrijke Hiraan-regio wordt gecontroleerd door de steunpilaren van president Sheikh Sharif Sheikh Ahmed in de Hawadle-clan, terwijl Galjeel en andere lokale clans al-Shabaab steunen. De provinciehoofdstad Beled Weyne, die door Hizb ul-Islam in januari 2010 werd ingenomen, is sinds december 2011 door Shabaab gecontroleerd. De regio bergt ca. 51 000 ontheemden uit Mogadishu (UNHCR 2011c).

8.3 BAY OG BAKOOL

Bay en Bakool worden door al-Shabaab gecontroleerd. De provinciehoofdstad Baidoa in Bay werd door al-Shabaab op 26 januari 2009 ingenomen, en staat sindsdien onder de controle van de beweging. In juli 2011 werd het aantal ontheemden op ca. 10 700 in Bay geschat en 1200 in Bakool (OCHA 2011b).

Bakool is hard getroffen door de droogte en de humanitaire situatie is voor de bevolking zeer moeilijk in verschillende districten. In juli verklaarde de VN in deze provincie de hongersnood. 142 000 van de vermoedelijk 360 000 inwoners zijn getroffen (OCHA 2011b) In de naburige provincie Bay dat meer dan 700 000 inwoners telt, vreest men ook binnen korte tijd met de hongersnood te maken te krijgen (OCHA 2011b).

8.4 MIDDEN SHABELLE

Deze provincie wordt door al-Shabaab gecontroleerd en de humanitaire situatie is volgens de VN erg moeilijk. 3 augustus 2011 werd de hongersnood in de provincies Balaad en Adaale verklaard. Men neemt aan dat meer dan de helft van de provincie ca. 500 000 inwoners in crisis verkeert en behoefte heeft aan bijstand in de vorm van etenswaren. (OCHA 2011d).

8.5 NEDER-SHEBELLE, INCLUSIF DE AFGOYE-CORRIDOR

De machtsverhoudingen in Neder Shabelle zijn de laatste jaren veranderd. De Hawiye-clan Haber Gedir heeft nog steeds enige invloed omdat veel grote landbouweigendommen nog steeds in Haber Gedir-handen zijn, maar al-Shabaab heeft de militaire controle in de regio. De volkse steun voor al-Shabaab is ook hier niet groot, maar er wordt beweerd dat vele leden van de minderheidsgroepen en leden van lokale clans de beweging steunt. De marginalisering en het onrecht

²¹ Zie Wikipedia 2011 voor een beschrijving van historiek en geografie.

waaraan verschillende Haber Gedir-krijgsheren en oorlogsprofiteurs hen blootstelde, heeft een voedingsbodem geschapen voor Shabaab-sympathieën. Nu hebben ze een stem gekregen en een mogelijkheid om macht te verwerven (interviews in Nairobi, maart 2009 en maart 2010). De positie kan eventueel fataal blijken te zijn, wanneer de rollen opnieuw worden omgekeerd.²²

De veiligheidssituatie is relatief stabiel, maar internationale vertegenwoordigers van hulporganisaties hebben geen toegang tot de zogenaamde Afgoye-corridor, waar zo wat 400 000 ontheemden uit Mogadishu zich in 122 verblijfplaatsen ophouden (OCHA 2011c, UNHCR 2011c). Ca. 90 000 ontheemden bevinden zich in andere delen van de provincie.

Er wordt relatief veel hulpwerkzaamheid in de kampen bedreven. (Verblijfplaatsen is een juistere term dan kampen, omdat de gebieden enigszins verschillen van andere permanente verblijfplaatsen of dorpen.) Er zijn kampcomités opgericht; die uit personen bestaan die worden gekozen door en onder de ontheemden. De samenwerking tussen de VZW's die er werken en de comités fungeert goed. De kampcomités verhinderen ook de activiteiten van zgn. gatekeepers. Deze doen aan afpersing en eisen betaling zowel van degenen die in de kampen wonen als van de hulporganisaties om hun activiteiten in de kampen te kunnen uitvoeren. In augustus 2010 rapporteerde de VN dat verschillende duizenden ontheemden van een aantal verblijfplaatsen in de corridor gedwongen waren om te verhuizen omdat de grondeigenaars beter betalende huurders hadden gevonden (IASC Somalia 2010). Velen van hen zouden naar Bay, Bakool, Neder-Shabelle en het Wadajir-district in Mogadishu zijn gereisd.

De humanitaire situatie in Neder-Shabelle is in de loop van het laatste halfjaar geleidelijk verslechterd en op 19 juli 2011 verklaarde de VN de hongersnood in de hele provincie. Men vermoedt dat bij de 50 % van de één miljoen inwoners van de provincie lijden onder het extreem gebrek aan voedingswaren. Volgens FSNAU (2011d) sterven ongeveer tussen vier en dertien van de 10 000 kinderen elke dag in Neder-Shabelle.

8.6 DE GEDO EN JUBA REGIO'S

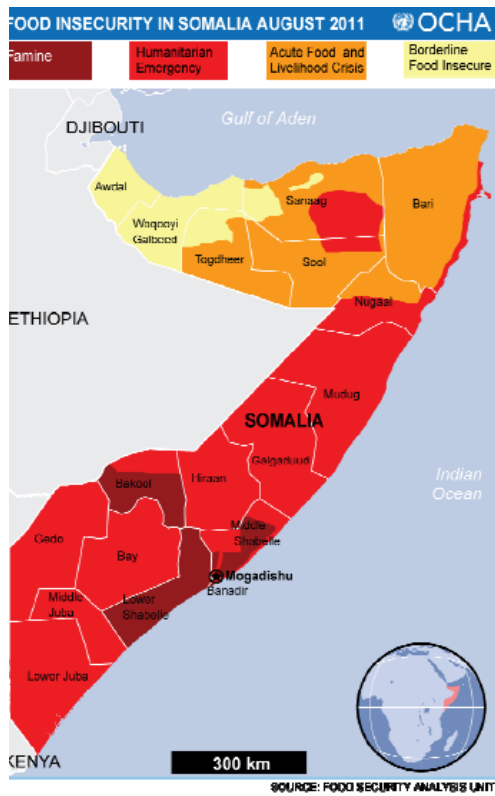
Het militaire offensief onder leiding van TFG en hun steunpilaren heeft ertoe geleid dat vier van de zes districten in Gedo onder de controle van TFG staan, maar Garbaharey en Bardere zijn nog steeds door Shabaab gecontroleerd.

In april 2011 waren er volgens UNHCR (2011c) ca. 66 000 interne ontheemden in de Gedoregio, 1000 in Midden-Juba en 26 000 in Neder-Juba.

²² Enkele Somalische contactpersonen die Landinfo in maart 2009 en 2010 in Nairobi ontmoette, beweerden ook dat lokale inwoners die tijdens de burgeroorlog hun boerderijen waren verloren, de eigendommen hadden teruggekregen. Een gesprekspartner beweerde in maart dat eigendommen die in het kielzog van de burgeroorlog zowel in Neder-Shabelle als Juba werden geconfisceerd, op grote schaal aan hun rechtmatige eigenaars werden teruggegeven. Niemand kon deze beweringen bevestigen, maar verschillende personen wezen erop dat de meesten nauwelijks zouden wagen om die vraag op te nemen; uit vrees voor represailles en dat iemand als volgt uitdrukte: "wie zal het wagen om vandaag zijn eigendom terug te eisen, wanneer niemand weet wie er morgen in de regering zit?"

Naar schatting 125 000 van de ca. 380 000 inwoners van de provincie hebben behoefte aan voedselhulp, maar veel hulporganisaties hebben toegang en daarom komt er noodhulp aan (OCHA 2011e).

9. KAART

Controlezones in Somalië, juli 2011 (BFM 2011)

10. REFERENTIES

10.1 SCHRIFTELIJKE BRONNEN

- Ahmed, Abdalle (2011, 6 juli). Somalia: Al-Shabab removes suspension from aid agencies in Somalia. *RBC Radio*. Te raadplegen op <http://www.raxanreeb.com/?p=102520> [gedownload op 29 augustus 2011]
- Alertnet (2010, 7 december). Aid worker shot dead in ambush in Somalia. *Alertnet*. Te raadplegen op <http://reliefweb.int/node/377297> [gedownload op 29 augustus 2011]

- Bauer, W. (2011, 24 februari). Der gefährlichste Auftrag der Welt. *ZeitOnline*. Te raadplegen op <http://pdf.zeit.de/2011/09/DOS-Somalia.pdf> [gedownload op 29 augustus 2011]
- BFM, d.w.z. Bundesamt für Migration (2011, 8 juli). *Sicherheitslage in Süd und Zentralsomalia*. Bern: BFM.

Het rapport is slechts intern voor Landinfo toegankelijk.

- Childress, Sarah (2010, 27 mei). Africa Dispatch: Somalia's money men. *Wall Street Journal*. Te raadplegen op http://www.garoweonline.com/artman2/publish/Business/Africa_Dispatch_Somalia_s_Money_Men.shtml [gedownload op 29 augustus 2011]
- CNN (2010, 10 augustus). Somali militant group bans 3 international aid groups. *CNN*. Te raadplegen op <http://www.cnn.com/2010/WORLD/africa/08/10/somalia.aid.groups/index.html> [gedownload op 29 augustus 2011]
- <http://gis.emro.who.int/HealthSystemObservatory/PDF/Somalia/Annexes.pdf>
- FSNAU, d.w.z. Food Security and Nutrition Analysis Unit (2010). *National micronutrient and anthropometric nutrition survey Somalia 2009*. Nairobi: FSNAU. Te raadplegen op <http://www.fsnau.org/downloads/Somalia-National-Micronutrient-Study.pdf> [gedownload op 29 augustus 2011]
- FSNAU (2011a, 20 juni). *Somalia - Food prices swell, crisis expected to deepen*. Nairobi: FSNAU. Tilgjengelig fra <http://www.fsnau.org/infocus/press-release-somalia-food-prices-swell-crisis-expected-deepen> [gedownload op 29 augustus 2011]
- FSNAU (2011b, 20 juni). *Food Security and Nutrition. Quarterly Brief*. Nairobi: FSNAU. Te raadplegen op <http://www.fsnau.org/downloads/FSNAUQuarterly-Brief-June-2011.pdf> [gedownload op 29 augustus 2011]
- FSNAU (2011c, juni). *Market data update. Monthly market analysis, June, 2011*. Nairobi: FSNAU. Te raadplegen op <http://www.fsnau.org/downloads/Market-Data-Update-June-2011.pdf> [gedownload op 29 augustus 2011]
- FSNAU (2011d, 3 augustus). *Famine declared in three new areas of Southern Somalia*. Nairobi/Washington:FSNAU. Te raadplegen op <http://www.fsnau.org/> [gedownload op 29 augustus 2011]
- Garowe Online (2010, 21 april). Headless bodies found in rebel-held Mogadishu. *Garowe Online*. Te raadplegen op <http://allafrica.com/stories/201004210893.html> [gedownload op 29 augustus 2011]
- Gettleman, J. (2011, 9 juni). Somalia extends government; premier fired. *New York Times*. Te raadplegen op http://www.nytimes.com/2011/06/10/world/africa/10somalia.html?_r=1/ [gedownload op 29 augustus 2011]
- Houreld, K.(2011, 25 augustus). Instructors struggle to rebuild Somalia's army. Associated Press. Te raadplegen op

- http://www.garoweonline.com/artman2/publish/Somalia_27/Instructors_struggle_to_rebuild_Somalia_s_army.shtml [gedownload op 29 augustus 2011]
- Horseed Media (2010, 9 juni). Somalia: Three Somali ministers resign. *Horseed Media*. Te raadplegen op <http://horseedmedia.net/2010/06/09/somaliathree-somali-ministers-resign/> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - HRW, d.w.z. Human Rights Watch (2011, 14 augustus). *You don't know who to blame. War crimes in Somalia*. New York: HRW. Te raadplegen op <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/somalia0811webwcover.pdf/> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - IASC Somalia, d.w.z. Inter-Agency Standing Committee Somalia (2010, augustus). *Weekly Humanitarian Report. Issue 32*. Nairobi: OCHA. Te raadplegen op <http://ochaonline.un.org/OchaLinkClick.aspx?link=ocha&docId=1174541> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - IASC Somalia (2011, 3 juni). *Protection cluster update. Weekly report*. Geneve: IASC Somalia. Te raadplegen op <http://ochaonline.un.org/somalia/Clusters/IDPsandProtection/tabid/2832/language/fr-FR/Default.aspx> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - Landinfo (2011, 22 juli). *Somalië: Bescherming en conflictoplossende mechanismen*. Oslo: Landinfo. Te raadplegen op http://www.landinfo.no/asset/1708/1/1708_1.pdf [gedownload op 29 augustus 2011]
 - Langer, Gary (2010, 22 april). Living in Mogadishu. *ABC News*. Te raadplegen op <http://blogs.abcnews.com/thenumbers/2010/04/living-in-mogadishu.html/> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - Migrationsverket (2011, 25 mei). *De veiligheidssituatie, Al Shabaab en bescherming door de Clan in Zuid-en Centraal Somalië. Rapport van een onderzoeksreis naar Nairobi 26 maart-3 april 2011*. Norrköping (Zweden): Migrationsverket. Te raadplegen op <http://www.migrationsverket.se/include/lifos/dokument/www/110526102.pdf> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - MSF, d.w.z. Médecins Sans Frontières (2011, 8 juni). *MSF is denied access to drought affected areas*. Bakool: MSF. Te raadplegen op <http://www.somali.msf.org/2011/06/msf-is-denied-access-to-droughtaffected-areas/> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - NUSOJ, d.w.z. National Union of Somali Journalists (2011). *"Mouth-murder" and media hijacking: A year of heartache and fear for Somali journalists. Annual report 2010*. Mogadishu: NUSOJ. Te raadplegen op <http://www.nusoj.org/NUSOJ%20Annual%20REPORT%202010.pdf> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - OCHA Somalia, d.w.z. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs Somalia (2011a, 10 augustus). *Somalia. Famine & draught situation report no. 8*. Nairobi: OCHA. Te raadplegen op <http://ochaonline.un.org/OchaLinkClick.aspx?link=ocha&docId=1247748/> [gedownload op 29 augustus 2011]

- OCHA Somalia (2011b, 10 augustus). *Bay and Bakool Fact Sheet*. Nairobi: OCHA. Te raadplegen op <http://ochaonline.un.org/OchaLinkClick.aspx?link=ocha&docId=1248682/> [gedownload op 29 augustus 2011]
- OCHA Somalia (2011c, 10 augustus). *Lower Shabelle Fact Sheet*. Nairobi: OCHA. Te raadplegen op <http://ochaonline.un.org/OchaLinkClick.aspx?link=ocha&docId=1248684/> [gedownload op 29 augustus 2011]
- OCHA Somalia (2011d, 10 augustus). *Middle Shabelle Fact Sheet*. Nairobi: OCHA. Te raadplegen op <http://ochaonline.un.org/OchaLinkClick.aspx?link=ocha&docId=1248685/> [gedownload op 29 augustus 2011]
- OCHA Somalia (2011e, 10 augustus). *Gedo Fact Sheet*. Nairobi: OCHA. Te raadplegen op <http://ochaonline.un.org/OchaLinkClick.aspx?link=ocha&docId=1248683/> [gedownload op 29 augustus 2011]
- OCHA Somalia (2011f, 23 augustus). *Somalia. Famine & drought situation report no. 10*. Nairobi: OCHA Somalia. Te raadplegen op <http://ochaonline.un.org/OchaLinkClick.aspx?link=ocha&docId=1250787/> [gedownload op 29 augustus 2011]
- OHCHR, d.w.z. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2008, august). *Preliminary human rights assessment on Somalia. 19 July to 2 August 2008*. Geneve: OHCHR. Te raadplegen op http://www.ohchr.org/Documents/Countries/somalia_assessment_mission_report.pdf [gedownload op 29 augustus 2011]
- Shabelle Media Network (2011a, 30 mei). Somalia: Bakaara' businesscommunity expresses concern over fighting. *Shabelle Media Network*. Te raadplegen op <http://www.shabelle.net/article.php?id=7061> [gedownload op 29 augustus 2011]
- Shabelle Media Network (2011b, 10 juni). Three killed in second day demonstrations in Mogadishu. *Shabelle Media Network*. Te raadplegen op <http://shabelle.net/article.php?id=7431> [gedownload op 29 augustus 2011]
- Shabelle Media Network (2011c, 22 juni). MP warns the failure of Somali governmental institutions. *Shabelle Media Network*. Te raadplegen op <http://www.shabelle.net/article.php?id=7872> [gedownload op 29 augustus 2011]
- Shabelle Media Network (2011d, 22 juli). Al shabaab says formerly banned agencies can't work in its stronghold. *Shabelle Media Network*. Te raadplegen op <http://www.shabelle.net/article.php?id=9111> [gedownload op 29 augustus 2011]
- Shabelle Media Network (2011e, 25 juli). Al shabaab: Relief agencies displace Somalis. *Shabelle Media Network*, Te raadplegen op <http://www.shabelle.net/article.php?id=9242> [gedownload op 29 augustus 2011]
- Shabelle Media Network (2011f, 6 augustus). Al Shabaab deserts Mogadishu. *Shabelle Media Network*. Te raadplegen op

- <http://www.shabelle.net/article.php?id=9456> [gedownload op 29 augustus 2011]
- Shabelle Media Network (2011g, 12 augustus). Al shabaab says their fighters still in Mogadishu. *Shabelle Media Network*. Te raadplegen op <http://www.shabelle.net/article.php?id=9629> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - Shabelle Media Network (2011h, 18 augustus). Somali govt officials discuss the reopening of Bakara market. *Shabelle Media Network*. Te raadplegen op <http://www.shabelle.net/article.php?id=9822> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - Shabelle Media Network (2011i, 19 augustus). Two killed in Mogadishu fighting. *Shabelle Media Network*. Te raadplegen op <http://www.shabelle.net/article.php?id=9859> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - UNDP Somalia, d.w.z. United Nations Development Program (zonder jaartal.). *First judicial training in years commences in Mogadishu*. Nairobi: UNDP. Te raadplegen op <http://www.so.undp.org/index.php/Somalia-Stories/Firstjudicial-training-in-years-commences-in-Mogadishu.html> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - UNHCR Somalia (2011a, 25 juli). *Somali displacement crisis at a glance* Nairobi: UNHCR. Te raadplegen op <http://www.unhcr.org/4e2fc8a89.html/> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - UNHCR Somalia (2011b, 22 augustus). *Mogadishu IDP Influx*. Nairobi: UNHCR. Te raadplegen op <http://ochaonline.un.org/OchaLinkClick.aspx?link=ocha&docId=1250784/> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - UNHCR Somalia (2011c, 9 april). *Total IDPs. April, 2011*. Nairobi: UNHCR. Te raadplegen op <http://ochaonline.un.org/OchaLinkClick.aspx?link=ocha&docId=1227674/> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - UNHRC, d.w.z. United Nations Human Rights Council (2009, 17 september). *Report of the independent expert on the situation of human rights in Somalia, Shamsul Bari 2009*. New York: UNHRC. Te raadplegen op <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/12session/A.HRC.12.4.4.pdf> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - UNHRC (2010, 8 maart). *Report of the independent expert on the situation of human rights in Somalia, Shamsul Bari 2010*. New York: UNHRC. Te raadplegen op <http://www.reliefweb.int/rw/rwb.nsf/db900SID/SNAA-83F7NS?OpenDocument> [gedownload op 29 augustus 2011]
 - UNPOS, d.w.z. United Nations Political Office for Somalia (2010, 26 juli). *Weekly brief 16-26 July*. Nairobi: UNPOS.
- De aantekening is slechts intern toegankelijk.
- UN Security Council (2010, 11 mei). *Report of the Secretary-General on Somalia*. New York: Security Council. Te raadplegen op <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C->

[8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Somalia%20S%202010%20234](#) [gedownload op 29 augustus 2011]

- UN Security Council (2011, 28 april). *Report of the Secretary-General on Somalia*. New York: Security Council. Te raadplegen op http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1305721731_n1130412.pdf [gedownload op 29 augustus 2011]
- Warsameh, Abdurrahman (2010, 17. juni). Mogadishu entrepreneurs braving business in war-weary Somalia. *Xinhua*. Te raadplegen op <http://www.istockanalyst.com/article/viewiStockNews/articleid/422530/> [gedownload op 29 augustus 2011]
- WHO, d.w.z. World Health Organization (2006). *Health System Profile. Somalia*. Te raadplegen op <http://gis.emro.who.int/HealthSystemObservatory/PDF/Somalia/Full%20Profile.pdf> [gedownload op 29 augustus 2011]
- WHO (2011a, mei). *Emergency Humanitarian Action Weekly Highlights 21 – 27 May 2011*. Nairobi: WHO. Te raadplegen op http://www.who.int/hac/crises/som/sitreps/somali_eha_27may2011.pdf [gedownload op 29 augustus 2011]
- WHO (2011b, 31 mei). *Latest violence in Mogadishu causes high toll of wounded children under the age of five*. Nairobi: WHO. Te raadplegen op http://www.emro.who.int/somalia/pdf/NFM_casualties_310511.pdf [gedownload op 29 augustus 2011]
- WHO zonder jaartal.). *Global Health Observatory Data Repository*. Geneve: WHO. Te raadplegen op <http://apps.who.int/ghodata/> [gedownload op 29 augustus 2011]
- Wikipedia. *Galmudug* (laatst gewijzigd op 21 mei 2011). Te raadplegen op <http://en.wikipedia.org/wiki/Galmudug> [gedownload op 29 augustus 2011]

10.2 MONDELINGE BRONNEN

- Internationale bron in Nairobi. E-mail 3 juni 2009.
- Internationale organisaties. Ontmoetingen in Nairobi juni 2008, maart 2009, maart 2010 en maart 2011.
- Ontmoetingen met Somalische vluchtelingen in de Dadaab-kampen, Kenia 22-24 maart 2010.
- Somalische contactpersonen. Ontmoetingen in Nairobi, juni 2008, maart 2009, maart 2010 en maart 2011.